Näringsutskottets betänkande

1980/81:24

över proposition 1980/81:36 om kapitaltäckningsregler för finansbolagen, m. m., jämte motion

Ärendet

I proposition 1980/81:36 (ekonomidepartementet) har regeringen efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1. lag om ändring i lagen (1980:2) om finansbolag,
2. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
3. lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker,
4. lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.

Med anledning av propositionen har väckts en motion, som redovisas nedan.

Propositionen

I propositionen föreslås ändringar av kapitaltäckningsreglerna för finansbolagen. Förslaget innebär i huvudsak att lånereverser med tillbakaskjuten betalningsrätt och garantifonder får jämställas med eget kapital och grunda upplåningsrätt. Vidare föreslås att kassamedel, banktillgodohavanden m. m. skall utgöra grund för upplåningsrätt. Efter de föreslagna lagändringarnas ikraftträdande medges en övergångstid till utgången av år 1982 och – efter dispens – år 1984.

Ändringar i banklagstiftningen föreslås på två punkter. Efter tillstånd av regeringen skall bank få lämna företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna, kredit mot revers med tillbakaskjuten betalningsrätt. Vidare skall bankobligationer få emitteras utomlands utan begränsning.

Lagförslagen finns på s. 2–6 i propositionen. Lydelsen av förslaget till lag om ändring i lagen om finansbolag framgår också av *bilaga* till detta betänkande (s. 5 f.).

Motionen

Yrkande

Den motion som har väckts med anledning av propositionen är

1980/81:122 av Ingvar Svanberg m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen avslår propositionen i vad avser ändring i 66 § lagen om bankrörelse, 35 § lagen om sparbanker och 42 a § lagen om jordbrukskasserörelsen.

Motivering

Motionärerna erinrar om att näringsutskottet hösten 1979, när frågan om rätt för bankerna att utge obligationer behandlades, ställde sig avvisande till en framställning från Svenska bankföreningen att obligationer som emitterades utomlands inte skulle omfattas av den begränsningsregel som infördes. Utskottet uttalade därvid att denna regel borde kunna omprövas omedelbart, om det visade sig att den på ett olyckligt sätt påverkade bankernas möjligheter till upplåning utomlands. I den framställning som nu ligger till grund för regeringens förslag beträffande bankobligationer har Bankföreningen inte redovisat några nya omständigheter, säger motionärerna. Propositionen bör därför avslås i denna del.

Utskottet

Den ändring i lagen (1980:2) om finansbolag som föreslås i propositionen innebär att finansbolagens upplåningsrätt ökas inte oväsentligt. Detta sker dels genom att med eget kapital likställs vissa tillgångar som nu inte inräknas däri, dels genom att utöver det sålunda omdefinierade egna kapitalet även vissa andra tillgångar får utgöra grund för upplåningsrätt. Med en redaktionell ändring och med ändring av ikraftträdandetidpunkten från den 1 januari till den 1 februari 1981 tillstyrker utskottet det nu angivna lagförslaget. Samma ändring av ikraftträdandedatum föreslår utskottet beträffande övriga här aktuella lagförslag.

Till banklagarnas kreditgivningsbestämmelser föreslås fogas en ny, som ger bankerna möjlighet att med regeringens tillstånd i vissa fall lämna kredit mot sådan revers som medför rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer (uppskjuten betalningsrätt). Utskottet tillstyrker denna ändring i banklagstiftningen.

Sedan början av detta år har bankerna rätt att ge ut egna obligationer. I den mån dessa har en löptid av mer än ett år får de dock inte utfärdas till högre belopp än som motsvarar högst 3 % av bankens inlåning från allmänheten. Att bankerna skulle få möjlighet att utge obligationer hade föreslagits av kapitalmarknadsutredningen. Treprocentsregeln tillkom emellertid på regeringens initiativ (prop. 1978/79:165). Motiveringen var närmast att det rådde osäkerhet om vilka effekter på obligationsmarknaden som introduktion av bankobligationer skulle få. Under riksdagsbehandlingen hemställde Svenska bankföreningen hos näringsutskottet att obligationer som bank emitterar i utlandet inte skulle medräknas vid tillämpningen av treprocentsregeln – denna hade ju förestavats av omsorg om den *svenska* kapitalmarknaden. Näringsutskottet sade sig emellertid inte finna skäl att förorda en sådan ändring utan tillstyrkte regeringens förslag. Under ett begynnelseskede kan den angivna bestämmelsen knappast komma att utgöra någon påtaglig restriktion för bankerna, sade utskottet. Rimligen skulle

bankobligationer med längre löptid än ett år då komma att utges i relativt begränsad omfattning. Om erfarenheterna skulle visa att treprocentsregeln på ett olyckligt sätt påverkar bankernas möjligheter till upplåning utomlands bör den utan dröjsmål kunna omprövas, tillade utskottet.

Efter framställning av Bankföreningen föreslår regeringen nu att treprocentsregeln inte skall gälla för obligationer som bankerna utger utomlands. I propositionen anförs att begränsningsregeln motiverades av omtanke om den svenska kapitalmarknaden och att den inom en snar framtid kan innebära att affärsbankerna, som har börjat ge ut obligationer utomlands, har för litet utrymme för detta. Det betecknas som mycket angeläget att de svenska bankerna aktivt kan bidra till erforderlig upplåning på den utländska marknaden och att denna upplåning blir av så långfristig karaktär som möjligt. Bankernas upplåning i utländsk valuta transformeras nämligen – enligt riksbankens tillstånd – till en långfristig utlåning i utländsk valuta till svenska kredittagare.

De tillfrågade remissinstanserna, bland dem riksbanksfullmäktige, riksgäldsfullmäktige och bankinspektionen, har – med undantag av en reservant inom riksbanksfullmäktige – tillstyrkt Bankföreningens framställning. Riksbanksfullmäktiges majoritet anför att 3 % av inlåningen för de banker som mest aktivt deltar i utlandsupplåningen är ett lågt belopp för emissioner av obligationer i utlandet. Om den begärda ändringen inte genomförs kan en sådan banks rationella handhavande av sin utlandsupplåning försvåras, säger fullmäktige. De påpekar att riksbanken genom emissionskontrollen och valutaregleringen har instrument att styra bankernas emissioner både på den svenska kapitalmarknaden och utomlands.

I motion 1980/81:122 yrkas avslag på regeringens förslag beträffande bankobligationerna. Motionärerna hänvisar till vad som förekom vid riksdagens behandling av ämnet hösten 1979.

Utskottet vill framhålla att den upplåning som det gäller är föremål för betryggande kontroll från riksbankens och bankinspektionens sida. Motionärerna har inte i sak bemött förslaget. Utskottet finner att bankernas obligationsutgivning utomlands bör undantas från treprocentsregeln och tillstyrker alltså regeringens förslag även på denna punkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:36 i ifrågavarande del antar förslag till lag om ändring i lagen (1980:2) om finansbolag enligt *bilaga,*
2. att riksdagen med avslag på motion 1980/81:122 antar i proposition 1980/81:36 framlagda förslag till
   a) lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
   b) lag om ändring i lagen (1955 :416) om sparbanker,
   c) lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen,

   alla tre dock med ändring av ikraftträdandebestämmelsen enligt *utskottets förslag* i det följande:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
Denna lag träder i kraft den *1 januari* 1981.	Denna lag träder i kraft den *1 februari* 1981.

Stockholm den 4 december 1980

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambraeus (c), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Birgitta Johansson (s), Sture Thun (s) och Lennart Blom (m).

Bilaga

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1980:2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:2) om finansbolag
dels att 7 § skall ha nedan angivna lydelse,
dels att punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen skall upphöra att gälla.

Nuvarande lydelse	*Av utskottet föreslagen lydelse*[1]
7 §	
Finansbolag *skall ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets upplåning. Det egna kapitalet anses betryggande, om upplåningen inte överstiger tolv och en halv gånger bolagets eget kapital.* Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger bolagets eget kapital.	Finansbolag *får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet.* Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.
Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 57 § lagen (1955:183) om bankrörelse gäller som eget kapital.	*Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.* *Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och*

[1] Den av utskottet föreslagna lydelsen överensstämmer med den i propositionen föreslagna utom såtillvida att i 7 § på rad 3 ett kommatecken utbytts mot orden "och mot" och att ikraftträdandetidpunkten ändrats från den 1 januari till den 1 februari 1981.

Nuvarande lydelse	*Av utskottet föreslagen lydelse*
	av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas
	1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,
	2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 57 § lagen (1955:183) om bankrörelse, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt
	3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.
	Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1981.

Finansbolag som vid ikraftträdandet inte uppfyller det föreskrivna kapitalkravet får utan hinder av detta fortsätta verksamheten till utgången av år 1982. Om synnerliga skäl föreligger får bankinspektionen efter ansökan ge finansbolag, som inte heller vid utgången av år 1982 uppfyller det föreskrivna kapitalkravet, tillstånd att fortsätta verksamheten till utgången av år 1984.